

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1-50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko 4-50 K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. : :

Kaj bo z invalidi?

Med onimi, ki jih je svetovna vojska najbolj onesrečila, so gotovo invalidi, vojaki, ki so izgubili roke ali noge ali drug za delo neobhodno potreben telesni ud. Nesrečne so res družine, ki so obubožale vsled hude draginje, pa to se bo znabiti še popravilo. Odprlo se bo delo, zaslužka bo veliko, draginja bo ponehaval. Sirotne bodo ostale vdove, ki jim je padel mož, opora družine, in jim zapustil nepreskrbljenih otrok. Tudi te se bodo opomogle. Dobivale bodo pokojnino, nekatere se bodo vnovič omožile in otroci bodo doraščali in si služili sami kruh. Nekaterim se najbolj smilijo vojaki, ki so padli. Pa se zdi, da so invalidi skoro še večji siromaki. Oni, ki so obležali mrtvi, so kmalu prestali bolečine, nekateri v trenutku, dočim invalidi trpe in bodo trpeli celo svoje življenje. Popreje mlad fant, korenjak, zdrav, močan, povsod priljubljen, sedaj pa brez rok, slep, nikamor ne more, delati ne more in tak bo ostal vedno: ali ni to bitko! Ni čuda, da si želi ta ali oni, da bi bil mrtev obležal na bojišču.

Kaj bo z njimi? V prejšnjih časih so dobili lajno, pa so hodili od hiše do hiše in prosjali. Ali bi naj bilo sedaj enako? To bi bilo pač krivično, umazano, nehvaležno, nečloveško. Ničesar niso zakrivali, najboljši svoje moči so dali državi, se žrtvovali za druge, sedaj naj pa prosijo za božjo voljo miloščine. Grdo nehvaležno bi se izkazala država, če bi jih pustila brez zadostne pomoči. Kako bi jim moralo biti hudo, ko bi videli, da so vsem le v nadlego, le vsiljivci, da se jih vse ogiba, jim vse želi le smrti. Ne, tega ne sme biti! Država jih mora zadostno oskrbeti, jim osladiti življenje, kolikor more. Do tega imajo pravico.

Pišejo o vojnih domovih, ki jih bo zgradila država po deželah, kjer bodo našli invalidi gostoljubno streho, kjer bodo preskrbljeni z vsem za celo življenje. To jim gre vsekakor. Seveda bi to ne bilo še vse. Preskrbljeni bi bili telesno, pa ne tudi duševno. Država kot taka bi dala živeti, manjkalo bi pa še ljubezni, tolažbe in pa

zagotovila, da niso nadležno breme, ampak ljubljenci, ki se jim ustreže, kjerkoli in kakorkoli je to mogoče. To še-le bi jim osladilo življenje. In to bi dala le Cerkev, ki jo preveva duh božje ljubezni. Le ona hrani v sebi moč, utešiti tudi srca, jih potolažiti in jih storiti zadovoljne in udane v voljo božjo. Zato bo morala povabiti država tudi Cerkev k sodelovanju. Morala bo oskrbeti dušno pastirstvo po teh zavodih in poklicati znabiti redovnice v postrežbo. Tako bo preskrbljeno za cele invalide, duševno in telesno.

Nihče pa naj bi več ne omenil misli, ki jih je domislil brezumni učenjak Ernest Haeckel v knjigi, izdani leta 1915. Tu namreč svetuje v imenu hvalisane človekoljubnosti državi, naj bi spravila s sveta take, ki trpijo sami in so drugim v nadlego (invalide, neozdravljive bolnike) s tem, da bi jih na umeten način umorila. Dala naj bi jim namreč po zdravnikih takih zdravil, da bi počasi, pa gotovo in brez bolečin shirali in umrli. Tako bi bili sami rešeni trpljenja in bi drugim več ne delali nadleže.

Tak umor je pravi umor, prepovedan v peti božji zapovedi, in zato nikdar dovoljen. To kaže jasno, kam pride človek brez vere. Pa tudi sila žali vsako sočutno srce. Kaj si vendar more misliti tak nesrečnik, ko bere take nasvete. Po sili se ga hočejo znebiti. Še živetu mu več ne privoščijo. S smrtjo mu vrača narod trpljenje in muke, ki jih je bil prestal radi njega. Tako naziranje pač ni človeško. Zdi se, da nastopajo časi, kakor beremo o starih narodih, ki niso poznali krščanske vere, n. pr. Rimljani in Grki, da so izpostavljali betežne in slabotne otroke precej po rojstvu in jih pustili psom v hrano ali pa umreti od lakote.

O, ne! Junaki, ki so se žrtvovali za domovino, morajo najti in bodo tudi našli v domovini odprte roke in hvaležna srca.

Pridobivajte nam novih naročnikov na „Dol. Novice“!

Stotnik je pisal.

Končali smo bitko krvavo,
potihnil že grom je topov,
pregledal sem vrste junakov
vaš sin več ne pride domov.

Ne jokajte mati za sinom,
ne bo Vam več njive oral,
sejal Vam ne bo več pšenice, —
na tujem je mrtev ostal. Fr. Pavšič.

Dopisi.

Iz Trebnjega. — Zlat zaslužni križec je dobil naš priljubljen in vesplošovan župan g. Fr. Huč. To odlikovanje velezaslužnega moža za občino in domovino je razveselilo in počastilo vso našo obsežno župnijo. Da, tudi na najvišjem mestu so znane vsestranske zasluge našega občinskega očeta in so našle priznanje. Naš g. župan Huč pa je zares tudi mož na svojem mestu, dober kristjan, moder gospodar in skrben oče in plemenit značaj. S ponosom mu tedaj čestitamo k njegovemu častečemu odlikovanju.

G. župan Huč pa ni položil na oltar za blagor domovine samo svoje velike zmožnosti in svoj neumoren trud, ne, žrtvoval je še več — svoje sinove, svoje otroke. Izmed treh sinov sta mu pridno pomagala starejša sinova Francelj in Karol pri gospodarstvu in najmlajši Lojze je študiral na novomeški gimnaziji. Takoj v začetku vojne sta bila vpoklicana oba prva sina k vojakom. Francelj je bil kmalu odpeljan od Rusov v ujetništvo, kjer že zdihuje nad dve leti. Tudi Karol je bil večkrat v hudih bojih, a vendar je še vedno odnesel zdrave ude iz njih. — Toda zvedeli so doma, da ga je vlegla bolezen na posteljo in je umrl meseca oktobra 1916 v neki bolnici na Ogrskem, kjer je ležal samo dva dni. Kakšna žalost doma!

Ker sta bila starejša sinova, opora očeta, v vojni, ni bilo mogoče našemu

g. županu samemu gospodariti doma in delati, povrh pa še vestno voditi občinske težavne posle, tedaj se je odločil, četudi s težkim srcem, da pokliče iz gimnazije Lojzeta domov, da mu pomaga v pisarni in pri gospodarstvu, ker poslov se sedaj ne dobi. Kot vedno marljiv dijak Lojze se je z največjo žalostjo ločil od študiranja ter šel za očetom kot vbogljiv sin in mu pridno pomagal vsepovsod, kjer je bilo treba. Pa tudi ta pomoč tretjega sinčka je bila le mimoidoča za našega vilega župana. Pri prvem naboru je bil tudi Lojze potrjen. Po izvežbanju je šel nad Italijane, a je bil kmalu vjet. —

Ravno isti mesec, ko mu je umrl sin Karol, mu je tudi doma umrla edina hčerka Mici za hudim tifuzom. — Kdo naj popiše žalost dobrih starišev, ko jim umre zadnja pomoč, edina tolažba doma? Zraven pa je bila vedno bolana mati-gospodinja in ta zadnji udarec bi jo kmalu tudi položil v grob. Sedaj jej je pač zopet boljše in želimo jej popolnega ozdravljenja. Bog pa naj ohrani vsaj še ostala sinova, ter ju zdrava privedi iz ujetništva domov, v tolažbo in oporo starišem! Naj bodo te skromne vrstice vsaj mala tolažba našemu vevrlemu g. županu in njegovi dobri soprogi kot dokaz, da ž njim sočustvuje vsa mu udana dobromisleča občina.

Iz Adlešič. 12. januarja. Včeraj po noči je umrl naš cerkovnik ali mežnar Miko Požek p. d. Fabe, ki je dočkal lepo starost 82 let in nekaj čez tri mesece. Zanimivo je, da je bil pri naši župni cerkvi za cerkovnika čez 50 let, t. j. od oktobra l. 1866. Leta 1909 je bil tudi odlikovan s kolajno za 40 letno zvesto službovanje. Od l. 1867. do l. 1873. je bil tudi župan v Adlešičih. Bil je poleg nekdanjega tukajšnjega župnika Ant. Kraševca tudi med prvimi naročniki na Bleiweisove „Novice“ in Mohorjeve družbe. N. v m. p.! — Lani je bilo v naši župniji rojenih 24 otrok, 13 dečkov in 11 deklic. — Umrlo je 20 oseb, devet moškega in 11 ženskega spola. Najstarejša oseba je bila stara čez 84 let. Poroke so bile tri, a vsi ženini so bili iz sosednjih župnij in vdovci. Pri naši kapeli

LISTEK.

Vrlemu šolniku v spomin.

Bilo je dne 16. septembra 1892. leta, ko je nastopil na novomeški deški ljudski šoli svojo prvo učiteljsko službo P. Gothard Podgoršek.

Mlad, ves navdušen za vzvišeni svoj poklic, poln krasnih idealov in načrtov, začel je izvrševati svoj dvojni poklic, duhovniški in učiteljski. Zavedal se je važnosti svojega poklica, ki ga je vršil vestno in natančno malone četrto stoletja.

Bil je izvrsten učitelj. Strog in odločen, kadar je bilo treba, vendar nikoli ni mogel zatajiti svoje dobrosrčnosti in velike ljubezni do mladine, ki mu je sevala iz obraza. Srčno rad je imel svoje učence, ki jih je s ponosom imenoval „naši fantje“. Zato so mu bili pa tudi učenci zelo udani in so ga visoko spoštovali.

Navadno je bil molčeč in nekako zamisljen, zlasti zadnji čas. A, da ste ga videli v šoli med učenci! Dasi se mu je že poznala bolezen in utrujenost na obrazu, bil

je živahen in vstrajen, marljiv in delaven do občudovanja. Bolehnost, otožnost in utrujenost, vse mu je odpadlo v šoli med učenci. Govoril je gladko, navdušeno in z mladeniškim ognjem. Zato je pa dosegal v šoli res lepe uspehe.

In ko se je leta 1905 odpovedal šolskemu vodstvu tedanji znani voditelj P. Otokar Aleš, bilo je šolsko vodstvo poverjeno P. Gothardu, ki je je obdržal do svoje smrti.

Kot šolski vodja je skrbel z vso vnemo za čast svoje šole, ki jo je dvignil na visoko stopinjo. Zbral je okoli sebe res dobre, goreče in požrtvovalne učne moči. Novomeška deška šola daje prav trdno podlago srednješolcem in mnogo bivših učencev, ki so sedaj v imenitnih poklicih, se s hvaležnostjo spominja novomeške ljudske šole pod spretnim vodstvom P. Gotharda.

Pa ne le dober učitelj in spreten voditelj, ampak tudi izvrsten vzgojitelj je bil P. Gothard.

Svoje učence je s prikupljivo in gorečo besedo vnmel za Boga in domovino. Porabil je vsako priliko, da je vnmel srca svojih učencev za vse dobro in lepo. Na

vedenje svojih učencev je skrbno pazil. Pri raznih patriotskih zbirkah se je njegova šola vsikdar odlikovala tako, da so prejeli on in vse učiteljsko zahvalo višje šolske oblasti.

Bil je res mož, vsikdar na svojem mestu. Zadnje šolsko leto pa je začel vidno pešati. Prosil je za polletni dopust, ki ga je tudi dobil.

Dne 10. januarja t. l. pa so zapeli novomeški zvonovi svojo žalostno pesem v megleno jutro — kot zadnji pozdrav vrlemu šolniku P. Gothardu. Zjutraj je nagloma umrl, ko se je pripravljaj, da opravi sveto mašo.

In dvignili so njegovo blago dušo nebeški krilatci, da jo ponesó tja gori k večni Resnici, za katero je delal in trpel v največjem zatajevanju dolgih 25 let — po večno plačilo.

Dne 12. januarja ga je spremljala k večnemu počitku mladina treh šol in malone celo Novo mesto poleg velikega števila duhovnikov in učiteljsva.

Mladina! Veliko si izgubila s svojim dobrim in skrbnim učiteljem P. Gothardom. Ohrani mu v svojih srcih vreden in trajen

spomin! Ne zabi nikdar lepih nauk, ki ti jih je tako vneto podajal na pot v življenje! Ravnaj se po njih in srečna bodeš, kakor je srečen sedaj on — tvoj učitelj P. Gothard, ki vživa pri Bogu večno plačilo!

Ne zabi gomile, v kateri počiva tvoj nekdanji učitelj! Obiskuj jo pogosto in krasi jo s cvetjem in moči s solzami, saj krije blago srce, ki je bilo celo življenje le za Boga in — zate, ki te je očetovsko ljubilo!

P. Gothard, počivaj v miru in slava Tvojemu spominu! Učitelj.

Za „Rdeči križ“ (Konce.)

Pri notarjevi družini. Gospod in gospa sta se čudila moji lepo priprojeni obleki. „Kje vendar iztaknem“, sta hotela vedeti, „vedno najnovejšo modo. Komaj se rodi v Parizu, jo že jaz pokažem našim zakotnim krajem.“

Pojasnjevala sem, da se ne morem videti dva dni v isti obleki. Zato komaj čakam novosti. Obleka je ohlapna, nalašč

Marije Pomočnice v Dolenjih je bilo lani 108 sv. maš, večinoma le za varstvo naših vojakov v vojski. Znamenje, kako priporočajo ljudje Marjinemu varstvu svoje vojake. — 26. decembra m. l. prešla je Mar. Grabrijan iz Adlešič h. št. 17. od svojega moža Ivana pismo, v katerem ji naznanja, da je v italijanskem ujetništvu v mestu Avezzano in da je bil ujet dne 2. novembra.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Pretečene dni se z laškega bojišča ni nič posebnega poročalo. Na Primorski bojni črti vstraja sovražnik očitno čakajoč ter se izogiblje od zadnjega boja vsacih večjih vojnih podjetij. — 12. t. m. se je uradno poročalo, da je skupina naših morskimi letal v noči od 11. na 12. t. m. uspešno metala bombe na sovražno letališče pri Beligna, katero so Italijani zopet zgradili, odkar so ga naši letalci ob napadih 5. nov. in 6. dec. prošlega leta uničili. Uspeh je bil prav dober, kajti nove lope so bile večkrat zadete. — Na rimski konferenci je Anglija, kakor poroča „Berner Intelligenzblatt“, obljubila Italiji dalekosežno pomoč z dobavo težke angleške artiljerije. — Italija je zaprla, kakor poročajo listi, za nevtralne ladje pristanišče Brindisi. — Iz Brindissija odhaja po poročilu lista „Nuovo Giornale“ vsak dan mnogo parnikov s četami v Valono, kjer je že 60.000 italijanskih vojakov.

Rusko bojišče. — Po kratkem odmoru, ki so ga bili vojaki donavske armade res zelo potrebni, dosegli so operacije proti Galacu 12. t. m. razveseljiv uspeh s tem, da so turške čete na južnem bregu Sereta, zahodno izliva ležeč kraj Mihalea z naskokom vzele ter s tem izrgale sovražniku močno oporno točko, katero je isti lahko izrabljal za manjša ofenzivna podjetja na južnem bregu Sereta. V prostoru Oene so se tudi 12. t. m. ljuto bojevali. Rusi se boje, da naše prodiranje pretrga zvezo njih bojne črte od Srednjega Sereta proti Bukovini ter uporabljajo močne čete, katere naj bi v zadnjih tednih pridobljeno ozemlje zopet osvojile. Boji se vrše deloma južno Oene na obeh straneh ceste, ki gre po dolini Otoc in Casinu, deloma zahodno Oene na severnem bregu potoka Slanic. Naše čete napredovale so preko črte: višine južno krajev Casinu-Herestru-Slanic ter tudi 12. t. m. priborile nadalje na prostor, kojega manjši sovražni protisunki niso zamogli zopet osvojiti. Na bojni črti Riga Dünaburg ostalo je pri manjših bojih. Dosedaj se še ni moglo popolnoma ugotoviti, kaj so Rusi z njihovimi delnimi, jako zgubepolnimi in povsem brezuspešnimi napadi nameravali. — Zavezniki prodirajo ob Spodnjem Seretu sicer počasi, a varno proti tistim odsekom, ki jih ob jugozahodnem delu Sereta Rusi še drže. Da bi se držali ob Seretu, pošiljajo Rusi veliko ojačenj in kljub temu se že ob Prutu utrjujejo, če bi morali izprazniti črto ob Seretu; ker se jim pa še celo Prut ne zdi dovolj varen, utrjujejo se že tudi pri Dnjestrju. Po zavzetju Mihaleje po turških četah je pripomoglo, da so se zamogli naši opiraliscu ruske postojanke ob Seretu Galacu še bolj približati. V gorah zahodno Moldave napredujejo naši v zelo težavnih razmerah. Več utrjenih postojank so vzele čete nadvojvoda Jožefa ob cesti v Ajtos. Velike izgube so naši zavezniki pod nadvojvodom Jožefom zadali sovražniku tudi

v vzhodnih Karpatih. Važen uspeh so zopet dosegli naše čete v bojih za Galac s tem, da so 14. t. m. vzeli važen kraj Vadeni, ki leži ob železniški progi Brajla-Galac in sicer jugozahodno Galaca v zračni daljavi 7 km. Vadeni je vzela Falkenhaynova armada. Ker so se naši težki topovi že tako približali Galacu, da je obstreljevanje istega vže prava igrača, smemo računati, da so dnevi Galaca vže tudi šteti.

Zahodno bojišče. — Po uradnem poročilu z dne 12. t. m. je sovražnik nemške postojanke pri Armentieres in Lens kakor tudi na obeh straneh ceste Albert-Bapaume obstreljeval, na kar so Nemci krepko odgovarjali. Zgodaj zjutraj napadli so Angleži severno Ancre dvakrat brezuspešno. Pri Serre razbil se je njih napad pred nemškimi črtami. Severno Beaucourta vrženi so bili, potem ko so v začetku vspešno prodirali, s krepkim protinapadom v njih prvotne postojanke. 50 sovražnikov in dve strojni puški ostalo je v nemških rokah. Zahodno Moze na koti oživel je boj topništva in z minami na posameznih točkah. V jutru v sovražne jarke na višinah Combres in vzhodno Nomeny vpadle čete vrnilo so se brez izgub s 16 ujetimi Francozi. — Dne 13. t. m. se uradno poroča: Severno Ancre pričel je Anglež danes z novimi napadi proti Serre. Mej tem ko smo ga večinoma krvavo odbili, se je v neki predpostojanki ustalil. Glavno postojanko držimo. — 14. t. m. pa se uradno poroča, da so se, izvzemši živahnega streljanja s topovi na obeh straneh Somme, na ostali celi bojni črti, radi tega ker je deževalo in snežilo, le malo bojevali. Ponočne sunke sovražnih patrolj smo na več krajih odbili.

Balkansko bojišče. — Kakor poroča avstrijsko uradno poročilo 14. t. m., so napadli 11. t. m. četi treh francoskih polkov avstrijske postojanke na južnem koncu Ohridskega jezera z vzhoda. Napad je bil odbit; vzhodno jezera so sodelovali napadajoči avstrijski in bolgarski oddelki. 13. t. m. zjutraj izvedle so naše čete protinapad ter vrgle sovražnika čez Ceravo. — Nemško uradno poročilo 13. t. m. javlja: Sovražne stotnije, ki so napredovale vzhodno Črne proti Strevini, smo vrgli. 14. t. m. pa javlja isti urad, da sovražni napad ni uspel, ki ga je izvedel sovražnik nad Vardarjem in Dojranskim jezerom na naše postojanke. — Vsi upi Srbov, da bo njih dežela kmalu zopet vzeta, so šli po vodi. Genfska srbska kolonija je namreč obveščena, da so srbske čete solunske armade v zadnjih bojih in po nalezljivih boleznih imele jako težke izgube. V Genfu bivaajo člani srbske skupščine so bili pred tedni po Pasiču opozorjeni, naj bodo pripravljeni na odhod, da pridejo pravočasno v Bitolj v skupščino. Ker pa solunska armada že več tednov miruje in zamore uspeh pri Bitolju biti le trajen, ako Sarrail zavzame tudi višine severno in vzhodno mesta, se Srbi bojé, da ne bi mesto padlo. Radi tega tudi srbska vlada od takrat molči o vpoklicu skupščine.

Razna bojišča. — Turški glavni stan javlja 11. januarja: Po 48 urnem obstreljevanju napadli so Angleži 4. t. m. naše postojanke v okraju Imama Mahomed, vzhodno Kut el Amare. Sovražniku se je posrečilo, v nekaterih delih naših jarkov se ustaliti. A z okolu poldne izvedenim protinapadom vrgli smo istega na vseh straneh nazaj. Istotako odbili smo neki upad sovražnika, ki ga je izvedel po luti topniški predpripravi in s pomočjo vrženih bomb na bojni črti Felahie. — V okolici Hamadana izvedli smo uspešen napad na prednje straže sovražnika, pri katerem podjetju smo

ujeli mnogo sovražnikov, uplenili dve strojni puški in uničili sovražne ovire. Sovražnik je imel okolu 100 mrtvih in ranjenih. — Na Kavkazki bojni črti nič važnega. Na več v luki Meys nahajajočih sovražnih vojnihih ladij izvedli smo napad z ognjem. Neka angleška krizarka, vrste Juno, je bila z zadetkom v polno uničena, predno je sama zamogla streljati. Neki, tudi v luki nahajajoči torpedni čoln, je ušel s po našem ognju uničenimi jambori. Neka druga vojna ladja, koje narodnost je neznana, je bila mej tem, ko je bežala, v polno zadeta ter se je odstranila, močno na stran nagnjena, v južni smeri.

Na morju. — Iz Lugana se poroča 13. tm. (Kor.) Včeraj objavljeno poročilo mornariškega ministrstva pravi: Ker so odpadli težki vojaški vzroki, ki so dosedaj odsvetovali objavo poročil, se naznanja, da je v noči 11. decembra kraljeva vojna ladja „Regina Margherita“ na vožnji zadela na dve mini in se potopila. Nereča se je razvila vsled velikega obsega razpok na sprednjem delu v par minutah. Od 945 na krovu se nahajajočih oseb se je večji del potopil. Neugodne okoliščine so otežkočile rešitev preživečih, izmed katerih je bilo rešenih 270. Poveljnik ladje in 14 oficirjev se je potopilo. Razen dosedaj naznanjenih ladijskih izgub ni zaznamovati nobenih nadaljnjih. Torej so nasprotna poročila, razširjena med občinstvom, popolnoma napačna. — Izguba vojne ladje „Regina Margherita“, katero so naznanili še-le čez en mesec, dasi se je potopila že 11. decembra na Jadranskem morju, napravlja ravno tako slab vtis, kakršnega je napravila izguba vojne ladje „Leonardo da Vinci“. Italija je izgubila dodaj pet vojnih ladij prve vrste. Poleg omenjenih dveh je še izgubila vojne ladje „Benedetto Brin“, „Giuseppe Goribaldi“ in „Amalfi“. Z „Regina Margherita“ se je potopilo 645 mornarjev.

† učenka Milena Ravnikar-jeva.

Dobre otroke radi primerjamo cveticam, katere angeli skrbno gojé na vrtu Jezusovem. In kadar umrje tako nežno dete, pravimo, da ga angel varih presadi na rajski vrt. Taka lepa cvetka je bila Milena Ravnikar-jeva, učenka četrtega razreda mestne dekliške ljudske šole v Novem mestu. Njen angel varih jo je presadil na rajski vrtec pretekli petek, 12. januarja t. l.

Milena, starejša hčerka g. c. kr. poštnege upravitelja Alfonza Ravnikar v Novem mestu, je bila rojena 12. avgusta 1907 v Ljubljani. Obiskovala je vseskozi novo-meško dekliško šolo.

Milena je bila izredno marljiva, vzorna deklica. Bila je ta tiha, blaga učenka zgled vsem drugim: Z vso iskrenostjo svoje detinske duše je bila ljubeče vdana svojim blagim starišem. Nežna, rahločutna, je zbrala svojim roditeljem vsako željo z obraza, hoteč jih z vsem kar najpopolneje zadovoljiti. Z otroško preprostostjo jim je zaupala vse, kar jo je težilo in radostilo, skrivnosti ni poznalo njeno odkrito srce.

Odkar je okusila nebeško hrano, je prav rada pristopala k mizi Gospodovi.

ustrašilo, in volja vstopiti me je minula. Pa to ni bilo prav. Za take junake vse, prav vse, tako sem obečala vpričo Mirka. To seveda le v hipni navdušenosti. Pozneje pa, ko sem vso zadevo bolj premislila, sem nekatere stvari izvzela.

Bolj nerada sem vstopila v stanovanje vpokojenega finančnega stražnika, ki je še fant. Nad vse prijazno me je sprejel, mi ponudil mehek stol in poslušal kakor zamaknjen, ko sem mu razlagala namen svojega obiska. „Hvala, hvala stokrat in tisočkrat vam, dražestna gospica, ki ste se potrudili tudi do mene! Za malo bi se mi bilo zdelo, če bi me bili prezrli.“ Ko sem ga še malo bolj tako pogledala, je bil kar iz sebe in mi hotel podariti kar celo denarnico z vso vsebino. Kdo ve, kaj je mislil. To povem odkrito: možila se še nisem, pa bi raje ostala devica celo življenje, kakor bi se obesila takemule zopernežu za vrat.

V gostilni pri Zupanovih so me povabili na čašo vina. Abstinentska sem sicer in ne bi rada obljube prelomila. Pa v takih izrednih okoliščinah se menda sme nagniti

V šoli je bila Milena veselje in ponos svojih učiteljic. Jako marljiva, vestna in skrajno natančna, je vršila svoje dolžnosti kar najbolj zadovoljivo. Oj, kako je bila vesela podobice, katere je dostikrat prinašala iz šole. Kolikrat jih je pregledovala in preštevala! Koliko veselih uric je sama sebi in domačim napravila z igranjem na glasovir; posebno je ljubila godbo. V občevarju prijazna, ljubezniva in preprosta, je bila ljubljanka vseh svojih součenk.

Taka je bila Milena, dokler je ni položila kruta trebušna bolezen pred petimi tedni na bolniško posteljo. Srečno je prestala operacijo. Kako se je veselila dneva, ko bode zopet smela iz bolnice domov. A njeno šibko telesce ni bilo kos težki bolezni. Prišel je nenadoma po njo njen angel varih, a našel jo je pripravljeno za odhod. Prejela je z ganljivo pobožnostjo sv. Popotnico. Nič ni tožila o svojih bolečinah in je trdno upala, da ji prinese Jezušček zdravja. Odrešil jo je hudih bolečin in jo presadil v nebeški raj.

Mrtva se je poslovila iz očetove hiše. V nedeljo popoldne smo jo spremili na njeni zadnji poti k večnemu počitku. Pogreba se je udeležila poleg mnogoštevilnega občinstva dekliška mestna ljudska šola s svojimi gđcnami učiteljicami. Ganljivo je bilo gledati, ko so njene součenke s šopki v roki stopale poleg njene bele krste.

Blaga Milena, dokončala si svoje mlado življenje in si mirno zaspala! In angel je odnesel tvojo čisto dušo v Jezusov raj. Blagor ti, naša ljubljanka! Raduj se v Bogu in prôsi za nas!

Sv. maša, zadušnica, bode za rajno učenko Mileno Ravnikar v petek ob 8. uri.

Dva grobova.

V sredo pretekli teden je po daljšem bolehanju umrl mož, kateri je kot učitelj zaslužil, da nekoliko obširneje o njem poročamo. P. Gotthard Podgoršek je bil rojen 18. septembra leta 1866. v Kalobju na južnem Štajarskem. Prva gimnazijska leta je študiral v Celju in nato pred vstopom v frančiškanski red par let v Ljubljani. Po vstopu v red so ga poslali predstojniki v Gorico dokončat gimnazijo. Bogoslovje je obiskoval v Ljubljani in bil posvečen v mašnika 17. decembra 1890. Po dokončanih študijah so poslali mladega patra v Novo mesto za učitelja. Z vso vnemo se je poprijel p. Gotthard svoje učiteljske službe, katero je skoro 25 let opravljal. Le l. 1901. so ga predstojniki postavili v Nazaretu na Štajarskem za gvardijana, kjer je bil eno leto in se nato vrnil na svoje prvotno mesto. Po odstopu p. Otokarja je postal on vodja šole leta 1905. To mesto je ob-

kupico k ustnicam. Sicer kdo pa ve za vse moje obljube in trdne sklepe!

Predno sem se podala v župnišče, sem oblekla doma bolj ponižno obleko. Mislila sem: gospodje so ostri in našopirjena obleka moja bo malo priporočala revni in podpore potrebni „Rdeči križ“. Tudi lase sem nekoliko potlačila na glavi. Sicer bodo mislili, da sem po hišah ženina iskala. Celo rokavice sem slekla, da bi mi kdo ne očital, češ: najprej prodaj svoje drage usnjene rokavice, daruj izkupiček za „Rdeči križ“ in še-le potem pridi prosit milodarov zanj. Priznam, da sem gospode napačno sodila. Zelo vpludno so me sprejeli, po domače z menoj malo pokramljali in položili toliko darilo v nabiralnik, da se mi je kar rama povesila k tlom na tisti strani.

Zvesta dogovoru, da obiščemo vsako stranko, še tako revno družino, sem jo ubrala na stanovanje delavčeve družine visoko gori pod streho. Vstopivši v sobo me pogleda petero lačnih otročičev, ki so sedeli po tleh okoli matere, ki je krpala raztrgano obleko. Smilili so se mi ubožčki, in kar nekaj mi je reklo, naj sežem v denarnico in oveselim nedolžno deco.

za leto. Blaga gre res precej, pa je čisto navadne vrste. Nič posebnega, zato ne predrago. Ena mora biti, ki prednjači v modi. Meni to še posebno ugaja, ko se na ulici vse za mano ozira. Gospodične me večidel zavidajo, sramujoč se svoje zaostalosti. Moški se pa malo pošalijo iz mene, tuintam se čuje tudi kaka pikra opazka. No, pa za to se ne zmenim dosti. Domov pridem in se časih tako nasmejim, da sem prepričana, da mi smeh več pomaga k zdravju, kakor sedem najboljših zdravnikov.

Na ulico prišedši se domislim, da sem pozabila povedati, po kaj sem pravzaprav prišla in prositi darila. No, nič hudega. Gospod bo itak sam prišel na to in bo poslal svoj prispevek po služkinji na dom. Oh, ta moda!

V trgovčevi hiši sem jo posebno dobro naletela. Ravno se je mudil doma na dopustu domači sin Mirko, enoletni prostovoljec pri vojakih. Ravno prav, sem si mislila. Mi bo vsaj delo olajšano, ko mi ne bo treba slikati žalostnega položaja naših bojevnikov in pomena „Rdečega križa“, ko bo vse to lahko storil mesto mene domači sin, ki je vse

videl na lastne oči in okusil na lastni koži. In res je jel takoj pripovedovati, kako se mu je godilo v strelnem jarku. V blatu in vodi so stali revčki več dni zapored. Hrano so jim donašali le enkrat na dan, po noči; sovražnik ni nehal streljati; zdaj je priletela granata, zdaj zažvižgala krogla. Vedno so bili v smrtni nevarnosti. „In ko gremo nazaj, zamenjani z drugimi trpini, so nas sprejele zadaj gospe „Rdečega križa“ in nam postregle z vsem, kakor doma matere svojim sinovom.“ Mene je pripovedovanje tako ganilo, da sem se dvakrat osolžila. Pa še enkrat bi se bila, ako ne bi bil vmes vpletel nekega bolj veselega dogodka, ki se je odigral zadaj v zaledju. To čuvši sem udušila solze in dala prostor bolj prijetnim čustvom. Sploh je znal Mirko tako ganljivo pripovedovati, da sem se kesala, ker se nisem še bolj potrudila pri nabirki darov. V bodoče sem sklenila posvetiti še več pozornosti „Rdečemu križu“. Prav žal mi je bilo, da ne služim kot strežnica „Rdečega križa“. Spočetka vojske sem se sicer ponujala, pa so me odklonili. Pozneje sem pa veliko čula o napornem delu teh strežnic in še to in ono, kar me je

držal do lanskega leta, ko ga je bolezen prisilila, da je stopil v začasni pokoj. Zadnjih osem let je bil tudi predstojnik tukajšnjega samostana. Bil je izvrsten učitelj in velik mladinski ljub, mož mirnega in tihega značaja. Kako ga je vse ljubilo in spoštovalo je pokazal njegov pogreb. Mladina obeh ljudskih tukajšnjih šol in gojenke šmihelske šole ga je spremljala na pokopališče. Sprevod je vodil mil. gospod prošt dr. Elbert, spremljan od zelo velikega števila duhovnikov. Pogreba se je udeležil tudi g. glavar baron Rechbach, poslanstvo c. kr. gimnazije in občinski odbor z županom Rosmannom. Častno je bilo zastopano tudi učiteljstvo iz okolice in domače in tuje občinstvo. Domači pevci in nekaj tujih učiteljev mu je zapelo prav lepo ob grobu. Pogreb je pričel, kako so vsi cenili patra Gotharda. Čast njegovemu spominu!

Preteklo soboto pa je umrl v bolnici Usmiljenih bratov v Kandiji p. Konrad Mesar. Rojen je bil v Koblji glavi na Primorskem 14. novembra leta 1855. Vse svoje študije je dokončal v Gorici. Kot frančiškan je bil prva leta na Hrvaškem. Potem pa je bil prvi varuh svetišča na Brezjih pri g. župniku Berlicu. Odtod je prišel na Sv. Goro pri Gorici, kjer je bil več let prav goreč spovednik. Zadnja leta pa je bil nastavljen v Gorici na Kostanjevici, odkoder je moral bežati pred sovražniki. Ves žalosten in potrjen nad izgubo svoje domačije je prišel julija meseca lanskega leta v Kandijo. Tam je bolehal dolgo. Zadnji teden je legel na posteljo, odkoder ni več vstal. Gorčani so dobro poznali mirnega p. Konrada, ki je imel do vsakega prijazno besedo. Kljub slabemu vremenu se je udeležilo pogreba več duhovnikov in precej občinstva. Pred mrtvašnico in na pokopališču so mu domači pevci in učitelji prav lepo zapeli dve žalostinki. Bodi mu lahka tuja zemlja!

Domače in tuje novice.

Odlikovanje. Strokovni učitelj na kranjski kmetijski šoli na Grmu g. Fr. Malasek, c. kr. nadporočnik v rezervi, ki služi že od začetka vojne in se je bojeval v Galiciji, na Poljskem in na Soči ter je bil že dvakrat ranjen, je bil odlikovan s Signum laudis. Čestitamo!

Konferencija Sodalitatis SSi. Cordis Jesu za novomeški dekanat bo v torek 23. t. m. v prostiji.

Pozor! Občinstvo se vnovič na to opozarja, da c. kr. okrajno glavarstvo v Rudolfovem izdaja potne liste in potne legitimacije ob delavnikih le dopoldan. Popoldne dobe potne liste in potne legitimacije le taki prosilci, kateri dokažejo, da je njih potovanje neodložljivo.

„Gospodična, pri nas boste malo dobili. Imamo sami doma tak „Rdeči križ“; draginja je huda, zaslužek pičel. Par otročičev mi vzemite za „Rdeči križ“.“

„Razumem žena. Vi ste svetopisemska žena, ki bi rada dala, kar nima. Drugi pa imajo in ne dajo. Od vas bi tudi ničesar ne mogla sprejeti. Otrok veste, da ne maram. Čemu mi bodo! Pri „Rdečem križu“ je že itak polno otrok, sirot po padlih vojakihi, in gotovo se otrok še branijo.“

Lepo se poslovivši sem šla. Ampak to vam povem: človek se mora res žrtvovati pri taki nabirki. Stopnjice v stanovanje so bile tako zavite, zraven ozke in strme, da je malo manjkalo in priletele bi bila z glavo navzdol doli v vežo. Kar žal mi je bilo, da nisem naredila testameta, predno sem šla gori. Premoženje itak vse podeduje po meni „Rdeči križ“.

S takimi in še hujšimi težavami sem obhodila vse hiše, obiskala vsa stanovanja. Enkrat sem clo zašla, ker nisem poznala stanovanj, v kokošji hlev, dvakrat še na drug prostor, ki ga tu radi dostojnosti ne bom imenovala.

Zahvala.

Za premnoge dokaze iskrenega sočutja, ki so nam došli povodom smrti našega nepozabnega sobrata frančiškana

P. Gotharda Podgoršek-a,

mnogoletnega šol. učitelja in voditelja, izreka podpisano predstojništvo vsem najpristranejšo zahvalo.

Osobito se pa zahvaljuje vsem za obilno udeležbo pri pogrebu, zlasti pa preblagor. gosp. vladnemu svetniku, c. kr. okr. glavarju, baronu V. Rechbachu, slav. mestnemu občinskemu zastopstvu, zastopstvu c. kr. gimnazije, Krajnemu šol. svetu, uradnikom, duhovnikom, učiteljem in drugim.

Predstojništvo frančišk. samostana v Novem mestu.

Odmera davka o vojnem dobičku. Izpisek iz plačilnih nalogov o do sedaj odmerjenem davku na vojne dobičke za cenilni okraj Rudolfovo je pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Rudolfovem (soba štev. 1), ob navadnih uradnih urah javno razgrnjen vsakomur na vpogled.

Ponovno prebiranje v letih 1898 do 1892 rojenih črnovojnikov za politični okraj Rudolfovo vrši se 19. 20. in 22. januarja t. l. v gostilni Ivana Ferliča v Rudolfovem in sicer pridejo na vrsto 19. januarja občine: Rudolfovo, Šmihel-Stopiče, Št. Peter, Bela cerkev, Brusnice, Toplice, Poljane, Čermošnjice. Dne 20. januarja občine: Mirna peč, Prečna, Gor. Polje, Orehovica, Žužemberk, Dvor, Ajdovec, Smuka, Zagradec, Ambrus. Dne 22. januarja občine: Trebnje, Doberniče, Vel. Loka, Mirna, Selo pri Šumberku, v občinski pisarni v Trebnjem. — Pri tem se posebno opozarja na to, da se prične prebiranje vsak dan vže ob sedmi uri zjutraj. Gospod župan ali njegov namestnik naj toraj svoje črnovojnike pripelje pravočasno na lice mesta. Prebiranje se vrši po občinah in v vsaki občini po rojstnih letnikih. Vsak črnovojenik mora biti po celem životu čisto umit in popolnoma trezen. V bližini kraja pregledovanja in v pregledovalnih sobah mora vladati popolen mir. Prestopki se bodo ostro kaznovali. C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo.

Iz kronike romarske cerkve na Brezjah. V l. 1916 je bilo sv. maš, večji del za vojake, opravljenih 3305; obhajanih je bilo 37 tisoč, 9 tisoč manj kakor l. 1915. Romarske procesije iz okolice in Gorenjskega so prišle kakor druga leta, sevé v manjšem številu. Služba božja ob nedeljah in praznikih je: ob 7. uri in 10. uri propoved, ob pol 4. uri kriščanski nauk. Ob de-

Delo sem dovršila. Hvala Bogu! Od veselja sem z rokami tlesnila. Nabrala sem krasno svoto, dokaz moje požrtvovalnosti. Časopisje je bilo polno hvale o meni.

In po tem? Konec, kaj ne! Nekateri so se mi laskali, da bom še odlikovana od „Rdečega križa“. Po pravici povem: prav nič nisem tega pričakovala. Vsaj spočetka ne. Človeku da najbolje spričevanje zavest, da je dobro storil. Seveda tudi vsak rad vidi, če se njegov trud vpoštevja in ne prezira. Ko sem brala, kako so drugje prejemale odlikovanja, se mi je časih nehoté vsilila misel, da utegne še mene kaj tacega doleteti. Vsakikrat, ko sem dobila pošto, sem radovedno pogledala, če ni sledu o kaki odliki zraven. Nič ni bilo. Tako sem razumela, zakaj so tako silno redka in tako cenjena odlikovanja za „Rdeči križ“. Jaz ga nisem zaslužila, ko sami uvidite, koliko sem storila za „Rdeči križ“. Koliko so pač morali drugi žrtvovati, da jih je doletelo to odlikovanje.

No, sicer pa pravijo: kar ni, še lahko se zgodi. Marica.

lavnikov je zadnja sv. maša ob pol 10. uri, zaradi ljubljanskega vlaka, ki odhaja iz Ljubljane ob tri četrt na 7. uro. Brezje ima svojo pošto. Glede porok treba se obrniti na župnijski urad v Mošnjah, pošta Radovljica.

Vodstvo cerkve.

Gospodarstvo.

Na večje posestvo se sprejme eden hlapec h konjem in eden hlapec h goveji živini. Nastop takoj. Natančneje se izve pri upravnistvu Dol. Novic.

Oddaja grozdnih peškov. Kakor je bilo tudi v tem listu že objavljeno, je vlada zasegla vse grozdne peške pridelka 1916 in so vinogradniki dolžni, izločiti jih iz tropin in jih proti odškodnini 20 kron za sto kilogramov oddati. Izločene peške je prijaviti do 10. januarja t. l. pristojnemu županstvu. Le kdor namerava iz tropin kuhati žganje in jih ima v to svrhu namočene, sme izločiti peške iz tropin še-le do 1. marca in jih mora potem do 10. marca nazvaniti županstvu. Zato naj tega roka nihče ne zamudi, ker ga sicer lahko zadene kazen. Kdaj in kje se bodo potem grozdni peški prevzemali, se bode izvedelo pozneje. Najbrže jih bodo prevzemali komisionarji vojnega žitnega zavoda. Kakor je znano, imajo služiti grozdni peški za izdelovanje olja, ki ga povsod zelo primanjkuje. Že iz tega vzroka je želeli, da vinogradniki vse svoje tropine presejejo in peške iz njih izločijo.

Oddaja koruznih storžev. S cesarsko naredbo z dne 11. junija 1916 je vlada zasegla ne samo žito, ampak tudi prazne, že orobkane koruzne storže, ki jih namerava porabiti za izdelovanje krmil. Pridelovalci tedaj ne smejo porabiti praznih storžev kakor doslej za kurjavo ali gnojilo, ampak jih morajo oddati komisionarjem vojnega žitnega zavoda, ki plačajo za-nje odškodnino 12 kron za sto kilogramov. Zato naj nihče ne zamudi koruznih storžev nabirati, ker strži za-nje lahko lepe novce. Kdor jih pa ima kaj pripravljenih, ponudi naj jih pristojnemu komisionarju vojnega žitnega zavoda.

Prebiranje krompirja. Pri letošnji vlažni in topli zimi se pogostoma dogaja, da krompir v kletih ali shrambah močno gnije. Gnilobo pospešujejo seveda zatohle in vlažne kleti, v katerih se gnilobne glivice hitro razvijajo. Od enega gnilega krompirja se kmalo okuži več zdravih in tako tega važnega živila lahko velika množina v nič pride. Zato je novo ustanovljen „urad za prehrano“ zaukazal, da se imajo vse shrambe krompirja pregledati in kjer krompir gnije, da ga je treba prebrati. Pri večjih zalogah je za to po potrebi porabiti tudi vojake ali šolske otroke. Kakor se je podpisani sam na mnogih krajih pričel, gnije tudi pri nas pri mnogih posestnikih krompir jako občutno. Zato naj izkoristijo posestniki sedanje južno vreme in krompir preberejo. Ves gnil ali nagnit krompir je seveda pri tem izločiti. Ostali krompir naj se spravi na suh in zračen kraj, najbolje na oder iz dil ali iz letev (remeljnov), ne v več kot 1 m debele plasti. Med vlaganjem je dobro krompir večkrat potrositi na lahko (poprašiti) z žveplom za žveplanje grozdja, ali — če tega nimamo — z ogljenim prahom, ki ga dobimo pri ogljarjih kot odpadek. Tudi pepel ali živo apno se v to svrhu priporoča. Shrambe, v ktere se krompir vlaga, je pa treba, dokler ne zmrzuje, vedno zračiti. V tem oziru se pri nas zelo pomanjkljivo ravna od strani gospodarjev. Vkljub topli zimi so vse kleti in shrambe zabite, tako da zdrave sapice vanje ne pride. Ni čuda, da potem krompir gnije. Imejmo tedaj line in okna v kletih vedno odprte in šele ko prične zmrzovati jih dobro zadelajmo. Kakorhitro pa mraz odneha, odprimo zopet, vsaj vrata čez dan. B. Skalický.

Stroški vinogradništva na Dolenjskem. Kmetijska šola na Grmu je na podlagi

računskih izkazov in z vpoštevanjem vseh merodajnih postavk, ki se tičejo obrestovanja in amortizacije ene in druge gospodarske glavnice, izračunala, da jo stane v njenem vinogradu v Trški gori eden liter vina v zadnjih desetih letih, in sicer: l. 1907 62 h, l. 1908 42 h, l. 1909 43 h, l. 1910 6 K (slaba letina, pozeba, toča), l. 1911 140 kron, l. 1912 768 K (zopet slaba letina), l. 1913 109 K, l. 1914 89 h, l. 1915 127 K in l. 1916 172 K, tako, da jo stane v tem desetletju eden liter vina povprečno 215 K. V dobrih letih je stal liter vina 42 h; v slabih letih se je povzdignila pridelovalna cena pa clo na 6 K in na 768 K! Ti podatki jasno kažejo, kako malo varne in nezanesljive so vinske letine na Dolenjskem in kako velike izgube prizadevajo vinogradnikom neugodne letine. S slabimi letinami se silno podraži ves vinski pridelek tudi drugih let. V zadnjih desetih letih sta bili dve prav slabi letini (l. 1910 in l. 1912), ki sta tako neugodno vplivali na povprečno pridelovalno ceno vina, da se je ta zvišala na dve kroni 15 h! — Iz šolskih zapiskov je dalje povzeti, da znaša letni pridelek vina v tem vinogradu na 1 ha povprek 40 hl, da je znašal najnižji pridelek (l. 1912) 5 hktl., najvišji (l. 1909) pa 87 hl. Iz navedenih števil lahko vsak povzame, v kakem položaju se nahaja rentabiliteta dolenjskega vinogradništva z ozirom na cene, ki so se plačevale za vino do zadnjega leta. Vsakemu bo po gori imenovanih cenah pa tudi jasno, zakaj ne morejo biti za vinsko kupčijo merodajne edine pridelovalne cene vina.

V oljni mlin! Kdor ima kaj več bučnega semena ali semena solnčnic in ga želi porabiti za olje za domačo rabo, naj ga pošlje v oljni mlin Trampuževih dedičev v Medvode. Da se znižajo stroški pošiljatve, je prav, če se seme iz več hiš skupaj pošlje in dobljeno olje potem po razmerju oddane množine razdeli. Obenem je poslati v mlin tudi potrebno posodo, steklenice oziroma sodček. Vsa potrebna navodila v tem vprašanju daje kulturni urad deželnega odbora.

Deželno mesto za krmila nakazuje krmila iz raznih domačih mlinov in oddaja razna krmila po vrsti, kakor se mu nakazuje iz Dunaja. Kakoršno žito se po mlinih melje, take otrobi ima na razpolago in take otrobi mora oddajati. Sedaj se melje ječmen in je veliko ječmenovih otrobi za oddati. V teh razmerah ni mogoče izbirati otrobov, sicer bi trpela vsa preskrba. Pšeničnih otrobov je v zadnjem času prav malo. Sedaj je dunajska centrala nakazala tudi prosene otrobi in nekaj ajdove krmilne moke. Rženi otrobi se tudi sem in tja dobé. Kakor rečeno, pa ni mogoče izbirati, ker je premalo otrobov ene vrste na razpolago in ker bi morale stranke predolgo na-nje čakati, da bi jih dobile. Po drugi strani je treba pa tudi druge vrste otrobi odvezeti. Pomisliti je, da so potrebe ogromne, zaloge pa prav pičle. Danes je treba vzeti vse, kar se dobi in kjer se dobi. Deželno mesto se sicer po možnosti ozira na vse želje naročnikov, vendar pa ne more vsem ugoditi, ako naj zadostna preskrba ne trpi. Kakor si krmil ne moremo izbirati, če jih hočemo dobiti, tako si tudi mlinov ne moremo izbirati, iz katerih naj bi dobivali potrebna krmila. Novomeška okolica na primer bi rada dobivala potrebne otrobi iz Germovega mlina, toda teh otrobov je dosti premalo za to okolico in se morajo od zunaj pošiljati. Deželno mesto ima sedaj v zalogi tudi ogrščine tropine in koruzne tropine, katere je posebej naročati.

Razglas o oddaji sadnega drevja. Iz deželne drevesnice v Mokricah na Dolenjskem se bo prihodnjo spomlad oddalo kakih 6000 visokodebelnih jablan (kanadka, dolenjska voščenska, ananasova reneta, damasonov kosmač, jesenski kosmač, landsberška rebeta, Baumannova reneta in še nekaj drugih namiznih vrst), 2000 cepljenih domačih češpelj in 200 pritrilčnih hrušk, breskev

in marelic. Drevje je namenjeno predvsem za krški okraj in nekatere bližnje občine novomeškega okraja. Oddajalo se bo za najbližnje občine na licu mesta v drevesnici v Mokricah, za bolj oddaljene pa tudi v Kostanjevici, Št. Jerneju in Leskovcu pri Krškem. V te kraje bodo morali naročniki sami priti po drevje ali poslati ponje. Naročniki iz ene in iste vasi ali bližnjih krajev pošljejo lahko skupnega voznika. Po železnici se drevje ne bo oddajalo. Dnevi za oddajanje se bodo določili in pravočasno objavili pozneje. Naročbe na sadno drevje sprejema deželni odbor v Ljubljani. Kdor torej namerava kupiti večje ali manjše število dreves, naj se čimprej, najkasneje pa do dne 15. februarja 1917 obrne na deželni odbor v Ljubljani z dopisnico, kjer naj navede, koliko drevesc želi, katere vrste in kam bo prišel ali poslal ponje. Z vsako naročbo je poslati 5 do 10 K are. Ostali znesek bo vplačati pri sprejemu dreves. Cena za drevo I. vrste 1 K 50 h, II. vrste 1 K 20 h.

Razglas o oddaji sadnega drevja. Iz deželnega vrta v Črnomlju se bo oddala spomladi tekočega leta večja množina cepljenega sadnega drevja in sicer jablan, hrušek, češenj in breskev. Cena za visokodebelno drevje I. vrste po 1 krono 20 h, II. vrste po 1 K, za pritlično drevje po 1 K za drevo. Pismene naročbe sprejema „Uprava deželnega vrta v Črnomlju“ do konca februarja tekočega leta. Drevje se bo oddajalo dne 18. in 19. marca (nedelja in praznik sv. Jožefa), tako da bo vsakdo lahko prišel ponje osebno v Črnomelj. Ob tisti priliki bodo tudi na licu mesta na deželnem vrtu predavanja o saditvi mladega sadnega drevja in o sadjarstvu sploh.

Uprava deželnega vrta v Črnomlju.

Popis šentruperških podružnic I. 1526.

Spisal Ivan Steklasa.

(Konec.)

Na tedanjem ozemlju šentruperške župnije je stalo l. 1525 v vsem 23 cerkev s farno vred. Takrat še niso stale te-le šentruperške podružnice: Sv. Petra na Žunovcu, sv. Neže na Zaloki, sv. Frančiška Ksaverija na Veseli Gori mesto sv. Marjete, sv. Križa na Cirkniku in sv. Roka pri Zagorici. V Waldnerjevem popisu okoli l. 1600 je naštetih 21 podružnic. Izpušчени pa sta v tem popisu cerkvi sv. Nikolaja v Martinji Vasi in Matere božje na Doleh. Vikarjatni cerkvi sv. Križa v Gabrniku in sv. Tilna v Mokronogu se ne štejeta več kot podružnici; novi podružnici pa sta sv. Križa na Cirkniku in sv. Petra na Žunovcu, ki sta nastali med l. 1526 do 1600. Popis župnika Belčiča iz leta 1684 (Ljubljanski kapiteljski arhiv fasc. 106 Nr. 3) našteva v šentruperški župniji 25 podružnic; po imenu našteva pa le one, ki so imele gotove letne dohodke. Sodeč po številu sta bili v času od l. 1600 do 1684 sezidani podružnici sv. Roka pri Zagorici (l. 1651) in pa svete Neže na Zaloki. Valvasor (VIII. 797) ima l. 1689 naštetih le 23 podružnic, ker je izpuštil v svojem popisu podružnici sv. Kancijana pri Jesenicah in sv. Križa na Cirkniku. Mora jih biti tedaj v vsem 25 in ne 23. Podružnica svetega Frančiška Ksaverija na Veseli Gori se je začela zidati leta 1723 mesto cerkvice sv. Marjete ter je tako najmlajša podružnica šentruperška. Več del nekdanjih podružnic šentruperških je nastal že v srednjem veku. Na današnjem ozemlju šentruperške župnije pa so samo tri podružnice iz srednjega veka, namreč sv. Barbare na Okrogu, sv. Duha na Vihru in sv. Kancijana pri Jesenicah, dočim so vse druge iz novega veka.

Po zgorajšnjem popisu so bile cerkve v šentruperški župniji s cerkveno opravo prav dobro obiskane, pred vsem seveda župnijska cerkev, ki je imela samih kelihov 13. Več kelihov so imele takrat le tri cerkve na Kranjskem in sicer stolna (16) in cerkev sv. Petra v Ljubljani (18) ter

samostanska v Zatičini (14). Cerkev sv. Tilna v Mokronogu je imela štiri kelije, druge podružnice pa navadno le po enega. Srebrnih dragocenosti je imela največ šentruperška župnijska, nekoliko pa tudi mokronoška cerkev, druge cerkve podružnice pa so bile brez njih, vsaj v popisu se ne navajajo. Komisija je pobrala od šentruperških cerkev, kolikor jih je bilo v mokronoški deželni sodnji, eno srebrno monstranco, dve srebrni pozlačeni pušici, dva srebrna križa, eno malo monstranco, 11 kelihov in 14 paten, a gotovine 131 renskih gld. Koliko premoženja pa so dale šentruperške cerkve v svibenski deželni sodnji, se ne more določiti, ker so pod to sodnijo spadale tudi še cerkve drugih župnij.

Ta popis iz l. 1526 nam tudi dokazuje, kako razvite so bile takrat cerkvene bratovščine. Nič manj nego 24 jih je bilo takrat v šentruperški župniji. Nekatere cerkve so imele kar po tri bratovščine kot na primer cerkev svetega Nikolaja na Brezovem in cerkev sv. Lovrenca v Preslju. Bile so pa tudi cerkve brez bratovščin. Dohodki teh bratovščin niso bili posebno veliki, kakor vidimo iz podatkov v omejenem popisu, vendar pa so bili za tiste čase znatni. Iz vsega pa moramo izpredvideti, kako živahno je bilo tedanje cerkveno življenje, ki je dohajalo še iz srednjega veka, ko je bil več del omenjenih cerkev utemeljen. Z odvzetjem bratovščinskega premoženja so bile bratovščine hudo zadete, vendar pa so se vzdržale še dalje skoz novi vek, dokler jih ni popolnoma pokosila postava cesarja Josipa II. ko so za vselej prenehale. Skrb za vzdrževanje cerkve so nato prevzele dotične cerkvene soseske.

Prisilna ponudba za nerabljene brisače in serviete.

C. kr. trgovinsko ministrstvo je v zmislu ministrskega ukaza z dne 13. aprila 1916, drž. zak. št. 100 z razpisom z dne 19. dec. 1916 odredilo prisilno ponudbo za nerabljene bombažaste brisače in serviete in sicer za oddeljeno tkano metersko blago kakor za rezano ali robljeno blago, belo, pisano tkano, barvano ali tiskano. Oni, ki imajo manj nego 10 tucatov brisač in serviet, so oproščeni prisilne ponudne dolžnosti. Kdor ima 10 tucatov brisač in serviet skupaj in več, je dolžan, do 21. januarja 1917 ponuditi svojo celotno posest tega blaga Centrali za bombaž (Baumwollzentrale, Anbotabteilung, Dunaj I. Maria Theresienstrasse 32—34). Od vsake kvalitete ponujenega blaga je hkratu s ponudbo vposlati rekomandirano pri meterskem blagu 15 cm širok odrezek, pri rezanem ali robljenem blagu en kos kot vzorec; navesti je tudi natančno razpoložno množino in kraj shrambe. Ponudniki morajo ob vložitvi ponudbe naznaniti vstavo, številke preje, v kolikor so jim znane, širino blaga in dolžino. Ofert iz proste roke, ki so bile doslej stavljene kateremukoli oddelku Centrale za bombaž, ni smatrati za ponudbo v zmislu tega ukaza. Posestniki više označenega blaga so torej dolžni — brez ozira na prej stavljene ponudbe — vnovič ponuditi blago ponudnemu oddelku Centrale za bombaž ter opremiti ponudbo z vzorci. Kdor ima tako blago v shrambi, je dolžan, prijaviti Centrali za bombaž celo pri njem shranjeno množino ter navesti posestnika in sicer tudi v primeru, če zaloga ne dosega navedeno najmanjšo množino, in brez ozira na to, kdo je posestnik.

Ta prijavna dolžnost velja tudi za spediterje. Kljub prijavi shranitelja je posestnik blaga zavezan, ponuditi blago. Ponudniki naj navedejo za vsako ponudeno blago ceno, po kateri so pripravljeni oddati blago nakupovalnemu oblastvu ne glede na uradno cenitev. Ponudbena dolžnost ne zadene onih množin, za katere ima kdo na dan razglasitve tega ukaza uporabno, oziroma podelovalno dovolilo pri Vojni zvezi za bombažasto industrijo ali za katero se je izstavilo sklepno pismo Centrali za

bombaž. Glede blaga, za katero se uveljavlja izjemno dovolilo trgovinskega ministrstva za prosto porabo in prodajo, je treba navesti natančno datum in številko tega dovolila in firmo, kateri se je dalo dovolilo. Tako blago treba naznaniti in je le v tem primeru izvzeto od ponudbene dolžnosti, ako se na nedvoumen način donese dokaz za prosto porabo. Vsaka manipulacija z blagom, za katero se ne more doprinesti dovolila za prosto porabo, je od dneva razglasitve tega ukaza prepovedana. Do poteka termina za prisilno ponudbo ni dovoljeno tega blaga niti podelovati, niti oddajati, niti prodajati, niti kam drugam ponujati. Potek termina bo Centrala za bombaž vsakemu ponudniku naznanila. Natančnejši podatki o izvedbi ponudnega postopanja so strankam na razpolago pri Centrali za bombaž in pri pristojnih trgovskih in obrtniških zbornicah. Prestopki tega ukaza, zlasti opustitev ponudbe ali prijave, nepravilne navedbe, zapoznitev ponudbe spadajo pod kazenska določila ukaza z dne 13. aprila 1916, v kolikor ne pridejo strožje kazenske določbe v poštev.

Raznotero.

Kaj je paragraf 14. Kadarkoli državni zbor ni bil sposoben za delo, se je slišalo govoriti o § 14. Tudi v sedanjih časih se veliko govori in piše o tem paragrafu. Ta paragraf je v državnem osnovnem zakonu z dne 21. decembra 1867 in dovoljuje, da se smejo brez privolitve državnega zbora, to je poslanske in gosposke zbornice izdati tudi take določbe, za katere je predpisana privolitev državnega zbora. Pa vsega, kar si kdo misli, vlada s pomočjo tega paragrafa vendar ne more storiti. Vlada sme izdati s pomočjo § 14 naredbe, ki jih imenujemo cesarske naredbe, 1. le potem, če je izdajanje dotičnih določb nujno potrebno, a državni zbor ni zbran; 2. te cesarske naredbe ne smejo izpremeniti državnega osnovnega zakona, ne smejo trajno obremeniti državnega zaklada in ne smejo dovoljevati prodaje državnega imetja; 3. kakor hitro je državni zbor zbran, mora vlada te cesarske naredbe predložiti državnemu zboru, in sicer najprej poslanski zbornici tekom štirih tednov po njenem sestanku v odobrenje. Če vlada tega ne stori, ali katera od obeh zbornic ne odobri izdanih cesarskih naredb, izgube te svojo veljavo. Iz tega sledi, da se s § 14 ne more rešiti gališko vprašanje, izločitev Galicije, ker bi to pomenilo izpremembo osnovnega zakona o državnem zastopstvu. Jezikovno vprašanje se sicer s § 14 dá urediti, jasno pa je, da le na tak način, da ne bi dotična cesarska naredba nasprotovala členu XIX. državnih osnovnih zakonov o občnih državljskih pravicah. Ta člen določa enakopravnost narodnosti in jezikov. Omenjeno naj še bo, da izraz oktroá ne pomenja ureditev države s § 14, temveč pomenja ureditev države proti sedaj veljavnim določbam, ki je torej nezakonit in pomeni kršenje ustave.

Petrolej. V Rumuniji so dobili veliko petroleja, da ga bo letos k nam in v Nemčijo prišlo več milijonov vagonov. Pomanjkanje petroleja bo torej kmalu ponehalo. Marsikateremu se je čudno zdelo, da je pri nas nastalo tako pomanjkanje petroleja, ko ga vendar v Galiciji na mesec do 7000 vagonov napravijo. Vzrok je v tem, ker so zdaj začeli stroje s petrolejem (z nafto, neočiščenim petrolejem) kuriti; tudi podmorski čolni imajo to kurivo, in Nemčijo je treba zalagati s petrolejem.

Kakšna ruda je mangan? Poročali smo, da so pričeli kopati na Mirni na Dolenjskem železno rudo mangan. Najbolj običajna manganova ruda je rjavi manganovec ali pyrolusit, temnosiva, mehka ruda (trdota 1.5) s črno razo. Kemično je manganov superoxyd. Sicer je pa mangan kot prvina zelo razširjen na zemlji (Nemčija, Španija, Kavkaz). Manganova kovina je podobna belemu grodlju (surovem železu),

vleče pa nekoliko na rdečkasto in ima lep kovinski sijaj. Zelo težko se topi, je silno trda in se da leščiti (polirati). Največ mangan se porabi za proizvodnjo klor in klorovega apna, precej tudi kot „steklarsko milo“ za razbarvanje stekla. Imenitno blago je manganovo jeklo, ki ima nalik nikljevevu in wolframovemu jeklu po eden do 3% značilne prvine v sebi. Manganove soli se rabijo tudi v barvarstvu in pri tiskarji na katun; marsikomu bo znan kalijev hiparmanganat, ki da z vodo rdečo raztopino in se rabi kot voda za grgranje.

Največji most na svetu je most čez Donavo pri Črnivodi v Dobrudži, ki so ga hoteli Rumuni pri svojem umikanju razstreliti, pa se jim menda ni posrečilo. Koliko da je most poškodovan, ni znano. Črnavoda leži na desnem bregu Donave, onstran Donave pa preko velikega močvirja mesto Fetești. Ta dolina je 16 kilometrov široka, in ker jo poplavlja Donava, se nad celo to dolino dviga velikanski most, največji na svetu. Zgrajen je bil od francoskih inženirjev v času od l. 1890 do 1895 ter je stal 34 milijonov frankov. Ker je svet močvirnat, so 31 metrov globoko napravili temelj. Nad vodo se dviga most 38 metrov.

Zahvala.

Dobil sem podpisani od vseh strani toliko častitk k srečni, smelo rečem, čudežni rešitvi iz krempļev drznih roparjev dne 13. decembra 1916, da mi ni mogoče vsakemu posebej se zahvaliti, zato se tem potom zahvaljujem prav iz srca vsem prijateljem, znancem in čč. gg. duhovnim sobratom za vsa sočustva in tolažbo. Posebno zahvalo izrekam veleblagorodnemu g. dr. Vladimiru Foerster, sodnemu svetniku v Novem mestu, za sporočilo in globoko sočutje; tako tudi vrlima gg. Matiji Bartel, nadučitelju v Semiču, in Bernardu Andoljšek, nadučitelju v Litiji; g. Mihaelu Omahen, županu in veleposestniku v Višnji gori, ter gosp. Jerneju Jelenič, veletrgovcu v Ljubljani.

Vsem skupaj in vsakemu posameznemu kličem: Bog plačaj stoterno!

Jakob Pavlovčič, župnik.

Suhor, dne 9. januarja 1917.

Veliki cesar

je bogato ilustrovana in mična knjižica, ki je ravnokar izšla. Cena 1 krona, po pošti 20 vin. več. Prodaja se v Novem mestu pri J. Krajec nasl in Urb. Horvat, v Katoliški Bukvarni v Ljubljani, v Kranju v „Iiriji“. Šole pa lahko naročajo knjižico pri izdajatelju Fr. Petriču, mestnem učitelju v Ljubljani, Glince, vila „Mila“. Knjižica zasluži vsled svoje lepe vsebine vsestranskega priporočila.

Národna.

Čez daljno poljano vetrček piše,
v sobi si deklica solzice briše
in žalostno srce ji tolče močno,
ko njega ni več, ji to je hudó.

„O, veter, povej mi!“ mu deklica pravi,
„kaj dela on na gališki planjavi?“
Mogoče on tudi kot marsikdó
je padel zadet na črno zemljó.

A veter molči in veje v neznano
in deklica vidi v duhu prostrano
planjavo, ki sanja v noči in spi,
med padlimi tudi njen dragi leži.

Tihomir.

Loterijske številke.

Trst, 10. januarja 9 14 34 49 47

Tisk J. Krajec nasl.